DOMSTOLENS DOM
av den 28 februari 1991*

I mål C-332/89

har Cour d'appel i Mons (Belgien) till domstolen gett in en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i det brottmål som pågår vid den nationella domstolen mot

André Marchandise,

Jean-Marie Chapuis,

SA Trafitex.

Begäran avser tolkningen av artiklarna 3 f, 5, 30–36, 59–66 och 85 i EEG-fördraget.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden O. Due, avdelningsordförandena J.C. Moitinho de Almeida, G.C. Rodríguez Iglesias och M. Díez de Velasco samt domarna R. Joliet, F. Grévisse och M. Zuleeg,

generaladvokat: W. Van Gerven,
justitiesekreterare: D. Louterman, avdelningsdirektör,

som beaktat de skriftliga yttrandena från

— André Marchandise, Jean-Marie Chapuis och SA Trafitex, genom advokaterna Francis Bauduin, medlem av advokatsamfundet i Bryssel, och Jean Wagener, medlem av advokatsamfundet i Luxemburg,

* Rättegångsspråk: franska.

— kommissionen, genom René Barents, rättstjänsten, och Hervé Lehman, fransk tjänsteman med förordnande vid rättstjänsten, båda i egenskap av ombud,

som beaktat förhandlingsrapporten,

som hört de muntliga yttrandena från A. Marchandise, J.-M. Chapuis och SA Trafitex, företrädda av advokaterna F. Bauduin och Tailleur, medlemmar av advokatsamfundet i Bryssel, och från kommissionen, vid sammanträde den 26 september 1990,

som hört generaladvokatens förslag till avgörande, framlagt vid sammanträde den 22 november 1990,

meddelar följande

dom

1 Genom dom av den 5 oktober 1989, som inkom till domstolen den 27 oktober 1989, har Cour d'appel i Mons (Belgien) ställt en fråga enligt artikel 177 i EEG-fördraget om tolkningen av artiklarna 3 f, 5, 30–36, 59–66 och 85 i fördraget för att kunna bedöma om nationella regler om förbud mot att sysselsätta arbetstagare inom detaljhandeln på söndagar efter kl. 12.00 är förenliga med dessa bestämmelser.

2 Enligt artikel 11 jämförd med artikel 14.1 i den belgiska arbetsrättsliga lagen av den 16 mars 1971 är det förbjudet att sysselsätta arbetstagare inom detaljhandeln på söndagar efter kl. 12.00. I artikel 53 i lagen föreskrivs att överträdelser av denna regel kan medföra att arbetsgivaren straffas med fängelse eller böter.

3 Allmänna åklagaren väckte åtal mot André Marchandise, som är direktör för företaget Trafitex, och Jean-Marie Chapuis, som är anställd i detta företag, för att vid flera tillfällen mellan den 14 september 1986 och den 14 december 1986 ha haft nio anställda sysselsatta i en detaljhandelsbutik på söndagar efter kl. 12.00 i strid med bestämmelserna i arbetslagen av den 16 mars 1971.

4 Den 1 juni 1988 fann Tribunal correctionnel i Charleroi de tilltalade skyldiga till de handlingar som lagts dem till last och dömde dem till böter alternativt fängelse. Domen var villkorlig för Jean-Marie Chapuis. Genom samma dom förklarades Trafitex SA vara civilrättsligt ansvarig för betalningen av bötesbeloppet.

5 Efter det att alla parter hade överklagat denna dom beslutade den fjärde avdelningen vid Cour d'appel i Mons, som fungerade som brottmålsavdelning, att förelägga domstolen en fråga för förhandsavgörande i syfte att få fastställt

"om bestämmelserna i artiklarna 1, 11, 14.1, 53, 54, 57, 58 och 59 i lagen av den 16 mars 1971, ändrad bl.a. genom lagen av den 20 juli 1978 och den kungliga förordningen nr 15 av den 23 oktober 1978, strider mot artiklarna 3 f, 5, 30–36, 59–66 och 85 i Romfördraget av den 25 mars 1957".

6 För en utförligare redogörelse för den rättsliga ramen och omständigheterna i tvisten vid den nationella domstolen, rättegångens förlopp och de till domstolen ingivna yttrandena hänvisas till förhandlingsrapporten. Handlingarna i målet i dessa delar återges i det följande endast i den mån domstolens argumentation kräver det.

7 Det skall inledningsvis påpekas att även om domstolen inom ramen för ett förhandsavgörande inte kan uttala sig om en nationell lags förenlighet med fördraget, är den dock behörig att förse den nationella domstolen med en tolkning av gemenskapsrätten som kan göra det möjligt för den senare domstolen att bedöma den ifrågavarande förenligheten och döma i det mål som har anhängiggjorts vid den.

Artikel 30 i EEG-fördrget

8 Den nationella domstolen vill i huvudsak veta om bestämmelser om förbud mot att sysselsätta arbetstagare inom detaljhandeln på söndagar utgör en åtgärd med motsvarande verkan som kvantitativa restriktioner enligt artikel 30 i fördraget.

9 Det bör inledningsvis påpekas att syftet med nationella regler om förbud mot att sysselsätta arbetstagare inom detaljhandeln på söndagar inte är att reglera handeln. Dock kan sådana regler leda till en begränsning av den fria rörligheten för varor. Även om det är föga sannolikt att konsumenterna, om vissa kategorier av butiker var stängda på söndagar, helt skulle avstå från att köpa varor som finns tillgängliga övriga dagar i veckan kan förbudet i fråga ändå ha en negativ inverkan på försäljningsvolymen och därmed även på importen.

10 Det skall därefter slås fast att regler av detta slag påverkar försäljningen av såväl inhemska som importerade varor. I princip blir det alltså inte svårare att sälja varor som importeras från andra medlemsstater än att sälja inhemska varor (se domstolens dom av den 23 november 1989 i målet C-145/88 Torfaen Borough Council mot B & Q plc, Rec. 1989, s. 3851).

11 I denna dom beslutade domstolen i fråga om liknande nationella regler som förbjöd öppethållande på söndagar för detaljhandeln att ett sådant förbud endast är förenligt med fördragets princip om fri rörlighet för varor under förutsättning att de eventuella hinder för handeln inom gemenskapen som det orsakar inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det eftersträvade målet och att detta mål är berättigat ur gemenskapsrättslig synpunkt.

12 Under dessa omständigheter måste det för det första konstateras att de berörda reglerna eftersträvar ett mål som är berättigat ur gemenskapsrättslig synpunkt. Domstolen har nämligen redan slagit fast i ovannämnda dom av den 23 november 1989 att nationella bestämmelser som reglerar detaljhandelns öppethållande är ett uttryck för vissa politiska och ekonomiska val avsedda att säkerställa att förläggningen av arbetstid och vilotid är anpassad till de sociala och kulturella förhållandena i landet eller regionen. På gemenskapsrättens nuvarande stadium är det medlemsstaternas sak att träffa dessa val.

13 Det skall för det andra slås fast att den begränsande inverkan på handeln som sådana regler eventuellt kan medföra inte torde vara oproportionerlig i förhållande till det mål som eftersträvas.

14 Svaret på den ställda frågan måste därför bli följande. Artikel 30 i fördraget skall tolkas så, att förbudet i artikeln inte gäller nationella regler om förbud mot att sysselsätta arbetstagare inom detaljhandeln på söndagar efter kl. 12.00.

Artikel 34 i EEG-fördraget

15 Tolkningsfrågan går dessutom ut på om den berörda åtgärden utgör en kvantitativ exportrestriktion enligt artikel 34 i fördraget.

16 Det skall i detta hänseende erinras om att domstolen i sin dom av den 8 november 1979 i målet 15/79 Groenveld (Rec. 1979, s. 3409) i huvudsak fann att en nationell åtgärd som tillämpas objektivt på tillverkningen av en viss typ av vara, utan att göra åtskillnad beroende på om varorna är avsedda för den inhemska marknaden eller för export, är förenlig med artikel 34 i fördraget.

17 Svaret på denna del av tolkningsfrågan måste därför bli följande. Nationella regler om förbud mot att sysselsätta arbetstagare inom detaljhandeln på söndagar efter kl. 12.00 är inte oförenliga med artikel 34 i fördraget eftersom de inte har till syfte att reglera handeln mellan medlemsstaterna och eftersom de tillämpas på grundval av objektiva kriterier på alla butiker inom en bestämd sektor, utan att göra åtskillnad mellan varor som konsumenten avser att använda på platsen och varor som han önskar exportera.

Artikel 59–66 i EEG-fördraget

18 Den nationella domstolen har också frågat hur den berörda åtgärden bör bedömas med hänsyn till artikel 59–66 i fördraget. Det skall här först påpekas att syftet med dessa artiklar är att införa frihet att tillhandahålla tjänster inom gemenskapen. I artikel 60 i fördraget sägs att som tjänster anses prestationer som normalt utförs mot ersättning, utom när dessa omfattas av bestämmelserna om fri rörlighet för varor.

19 Det skall därefter understrykas att det i föreliggande fall är fråga om regler för detaljhandelsförsäljning vilka har det sociala syftet att skydda arbetstagarna. Med tanke på dessa särdrag måste reglerna prövas med hänsyn till artikel 30 i fördraget, så som domstolen betonade i ovannämnda dom Torfaen Borough Council mot B & Q plc. Bestämmelserna om frihet att tillhandahålla tjänster kan följaktligen inte vara tillämpliga.

Artiklarna 3 f, 5 och 85 i EEG-fördraget

20 Den nationella domstolen har slutligen begärt att de nationella bestämmelserna skall undersökas med hänsyn till artiklarna 3 f, 5 och 85 i fördraget.

21 Den nationella domstolens fråga rörande dessa bestämmelser måste förstås så, att den huvudsakligen går ut på om nationella regler om förbud mot att sysselsätta arbetstagare inom detaljhandeln på söndagar är förenliga med de skyldigheter för medlemsstaterna som följer av artikel 5 i EEG-fördraget jämförd med artiklarna 3 f och 85 i fördraget.

22 Det är i detta hänseende nödvändigt att påpeka att artiklarna 85 och 86 i fördraget uteslutande avser företags beteende och inte medlemsstaternas föreskrifter i lagar och andra författningar. Av domstolens fasta rättspraxis följer emellertid att artiklarna 85 och 86, lästa tillsammans med artikel 5 i fördraget, ålägger medlemsstaterna att inte vidta eller upprätthålla åtgärder genom lag eller annan författning som kan frånta de konkurrensregler som är tillämpliga på företag deras ändamålsenliga verkan. Detta är enligt samma rättspraxis fallet när en medlemsstat antingen påbjuder eller främjar slutandet av avtal, beslut och samordnade förfaranden som är oförenliga med artikel 85 eller förstärker verkningarna av sådana avtal, beslut eller samordnade förfaranden, eller frântar sina egna föreskrifter deras statliga karaktär genom att till enskilda näringsidkare överlåta ansvaret att fatta beslut om ingripande på det ekonomiska området (se dom av den 21 september 1988 i målet 267/86 van Eycke mot Aspa, punkt 16 i domskälen, Rec. 1988, s. 4769).

23 I föreliggande fall finns det inte någonting i handlingarna i målet som tyder på att de berörda reglerna förstärker verkningarna av ett befintligt avtal. Vidare är det ingen aspekt av dessa regler som kan frånta dem deras statliga karaktär.

Rättegångskostnader

24 De kostnader som har förorsakats Europeiska gemenskapernas kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående de frågor som genom beslut av den 5 oktober 1989 förts vidare av Cour d'appel i Mons – följande dom:

1) **Artikel 30 i fördraget skall tolkas så, att förbudet i artikeln inte är tillämpligt på nationella regler om förbud mot att sysselsätta arbetstagare inom detaljhandeln på söndagar efter kl. 12.00.**

2) **Artikel 34 i fördraget skall tolkas så, att förbudet i artikeln inte är tillämpligt på sådana regler.**

3) **Varken artikel 59–66 i fördraget eller bestämmelserna i artiklarna 3 f, 5 och 85 i fördraget tillsammantagna är tillämpliga på sådana regler.**

Due Moitinho de Almeida Rodríguez Iglesias

Díez de Velasco Joliet Grévisse Zuleeg

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 28 februari 1991.

J.-G. Giraud
Justitiesekreterare

O. Due
Ordförande